

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Janusz KOCHANOWSKI

RPO-599766-II/08/MK

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, 09/12/2008r.

Pan

Prof. dr hab. Zbigniew Ćwiąkalski

Minister Sprawiedliwości-

Prokurator Generalny

Wielce Szanowny Panie Ministrze

Pragnę Pana Ministra uprzejmie poinformować, iż w moim zainteresowaniu pozostaje problem związany z brakiem w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia uregulowania, które sankcjonowałoby prawo do zaskarżenia samego uzasadnienia wyroku - tak jak to dopuszcza zdanie drugie § 2 art. 425 Kodeksu postępowania karnego.

Omawiany problem wyłonił się na tle indywidualnych spraw kierowanych przez obywateli do Rzecznika Praw Obywatelskich.

Wskazać należy, iż ustawodawca nie recypował do Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia zdania drugiego § 2 art. 425 Kpk, dlatego też w sprawach o wykroczenia strony nie mogą skarżyć wyłącznie samego uzasadnienia orzeczenia - co może pozostawać w sprzeczności z Konstytucją RP.

Jak podkreśla się w doktrynie prawa karnego „Zaskarżenie motywów orzeczenia (uzasadnienia) jest zaskarżeniem "w części", ponieważ nie dąży do zmiany rozstrzygnięcia zawartego w części dyspozytywnej orzeczenia, lecz tych twierdzeń (ustaleń), które legły u podstaw tego rozstrzygnięcia (...) Jest oczywiste, że zaskarżenie wyłącznie uzasadnienia ma miejsce tylko wówczas, gdy skarżący nie kwestionuje żadnego rozstrzygnięcia zawartego w orzeczeniu w jego części dyspozytywnej. Nie ulega nadto wątpliwości, że zaskarżenie wyłącznie uzasadnienia także wymaga wskazania *gravamen*, czyli wskazania w skardze odwoławczej, że owo uzasadnienie narusza prawa lub szkodzi interesom odwołującego się (art. 425 § 3 kpk). Ustawa nie wyjaśnia jednak, na czym należy oprzeć kwestionowanie trafności uzasadnienia orzeczenia, czy dopuszczalne jest kwestionowanie ustaleń faktycznych, które legły u podstaw rozstrzygnięć zawartych w orzeczeniu oraz wykładni prawa przyjętej do dokonanych ustaleń, czy też

"kwestionować winno się jedynie styl, w jakim zostało ono napisane oraz poszczególne sformułowania w nim zawarte, znajdujące się poza obszarem ustaleń faktycznych będących podstawą rozstrzygnięcia i wykładni prawa" (tak uważają P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. II, Warszawa 1999, s. 486). Konkludując, wspomniani autorzy stoją na stanowisku, że zaskarżanie tylko uzasadnienia nie musi opierać się na względnych przyczynach odwoławczych wymienionych w art. 438, ponieważ odnoszą się one jedynie do zaskarżania rozstrzygnięć zawartych w orzeczeniu i dlatego sąd odwoławczy może dokonać korektury zaskarżonego orzeczenia nawet wówczas, gdy nie stwierdza żadnego uchybienia z art. 438 (...) Można mieć wątpliwości, czy istotnie intencją ustawodawcy było stworzenie jedynie możliwości poprawienia "stylistyki" uzasadnienia zapadłego orzeczenia, a nie merytorycznej argumentacji odnoszącej się do niekwestionowanego przez skarżącego rozstrzygnięcia. Jak się wydaje, najczęściej podnoszonym zarzutem będzie właśnie zarzut błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia (tak m.in. w cyt. w tezie 10 orzeczeniu SN), którego uzasadnienie narusza prawo lub szkodzi interesom skarżącego" (Grajewski Jan, *Komentarz do art. 425 kodeksu postępowania karnego* [w:] J. Grajewski, L.K. Paprzycki, M. Płachta, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, publ. LEX).

Nadto wskazać wypada, że „Treść zdania drugiego art. 425 § 2 k.p.k. przecina dyskusje toczone na gruncie art. 374 § 2 d.k.p.k., czy możliwe jest zaskarżenie motywów orzeczenia, a nie rozstrzygnięć zawartych w tzw. części dyspozytywnej orzeczenia, jeśli uzasadnienie jest dla strony niesłuszne lub krzywdzące, (zob. negatywne stanowisko w tym przedmiocie, które zajął Sąd Najwyższy w postanowieniu z 22 IV 1986 r., Z 26/86, OSNKW 1987, z. 1-2, poz. 7, i krytyczną głosę E. Bieńkowskiej, OSPiKA 1987, z. 3, poz. 68; por. też z przeciwnym stanowiskiem SN, zajęтым w uzasadnieniu uchwały z 24 V 1973 r., VI KZP 6/73, OSNPG 1973, z. 8, poz. 119, i aprobującą głosę M. Cieślaka do tejże uchwały, PiP 1974, nr 5, s. 170). Możliwość zaskarżenia motywów orzeczenia zależy, rzecz jasna, od istnienia *gravamen*. Tym samym zdezaktualizowały się te judykaty, które ograniczały prawo pokrzywdzonego, występującego w charakterze oskarżyciela posiłkowego, do kwestionowania zawartych w uzasadnieniu wyroku ustaleń o jego tzw. przyczynieniu się (np. uchwała SN z 14 VII 1983 r., VI KZP 19/83, OSPiKA 1984, z. 5, poz. 94, poddana zresztą krytyce w głosach: A. Kaftala, OSPiKA 1984, z. 5, s. 225, A. Murzynowskiego, NP 1985, nr 1, s. 139). Zagadnienie to jest szczególnie istotne w sprawach o tzw. przestępstwa komunikacyjne, w których problematyka przyczynienia się do zaistnienia wypadku stanowi często problem sporu między stronami (Zabłocki Stanisław, *Komentarz do art. 425 kodeksu postępowania karnego* [w:] Z. Gostyński (red.), J. Bratoszewski, L. Gardocki, S.M. Przyjemski, RA. Stefański, S. Zabłocki, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, publ. LEX).

Jak nadto podkreśla się w doktrynie, możliwość zaskarżenia samego tylko uzasadnienia jest istotna z punktu widzenia praw stron postępowania, albowiem dla przykładu „w tym trybie oskarżony może skarżyć wyrok uniewinniający, gdy w uzasadnieniu wskazano na brak dostatecznych dowodów jego sprawstwa, podczas gdy on uważa, że w postępowaniu wykazano, iż jest niewinny, a oskarżyciel posiłkowy może z kolei - będąc usatysfakcjonowany samym wyrokiem - skarżyć jego uzasadnienie, w którym przyjęto, że przyczynił się on np. do wypadku drogowego (Tomasz Grzegorzczak, *Komentarz do art.425 kodeksu postępowania karnego* [w:] T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, publ. LEX).

Mając na względzie powyższe uznać należy, iż możliwość zaskarżenia samego uzasadnienia wyroku może mieć istotne znaczenie dla ochrony praw stron postępowania, a pozbawienie tego prawa stron postępowania w sprawach o wykroczenia jawi się, jako niezgodne z Konstytucją w tym z art. 32 ust. 1 i art. 78 Konstytucji RP.

Skoro bowiem strony postępowania karnego mają zagwarantowane prawo do zaskarżenia jedynie uzasadnienia wyroku, to również takie prawo winny mieć zagwarantowane strony w sprawie o wykroczenie.

Podnieść także należy, iż prawa stron postępowania nie powinny być ograniczane z tego tylko powodu, iż przedmiotem sprawy, w której występują jest wykroczenie, a nie przestępstwo.

Na poparcie powyższego wypada przytoczyć stanowisko Sądu Najwyższego, zgodnie z którym „błahość sprawy (wykroczenie) w żadnym wypadku nie uzasadnia łamania podstawowych zasad procedury karnej” (m.in. w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 1998 r. sygn. akt III KKN 239/97).

Mając na względzie przedstawione racje, uprzejmie proszę o udzielenie mi informacji, czy Ministerstwo Sprawiedliwości przewiduje podjęcie prac legislacyjnych, mających na celu rozwiązanie przedstawionego problemu.

Łączę wyrazy szacunku

/-/ Janusz Kochanowski